

Leszkay András bácsi Moha-meséje

Az épület

Körülbelül egy hónappal ezelőtt belátogattam néhány percre a törpeházi tanító bácsihoz, és megtudtam, hogy az egyik kistörpe, a kilencéves Kislegény sem meg nem írta, sem meg nem tanulta arra a napra a leckéjét. Délben pedig, amikor Kislegény éppen hazafelé jött az iskolából, véletlenül össze is találkoztam vele, és nagy ravaszul megkérdeztem tőle: „Mi újság az iskolában?” Zavarba jött, gondolkodott egy pillanatig, aztán tettetett jókedvvel ezt mondta: „Az az újság, hogy nagyon érdekeset játszottunk! Én hajóskapitány voltam, a csacsikordé volt a hajó, a csacsi meg a cápa!” Miután részletesen elmondta a játékot, így szóltam: „Sokféleképpen lehet hazudni. Úgy is, hogy a lényeges helyett a lényegtelenet mondjuk. Milyen ember lesz belőled, ha nem vagy igaz beszédű?” Elvörösödött, sőt meg is haragudott rám: „Én olyan ember leszek, mint édesapám! Ő pedig tudja, mi az igaz beszéd! Ő még a főmérnöknek is megmondja, ha nincs rendjén valami az építkezésben!” Örültem, hogy büszke az édesapjára. Édesapja ugyanis kiváló ember. Kőművesség a szakmája, de olyan járatos művészetekben és tudományokban is, mintha tanár, orvos vagy festőművész lenne. Ennyit azonban, ha örültem is, mégis mondtam Kislegénynek: „Nem sokat érünk az olyan példaképpel, akit csak szívünkkel és eszünkkel bámulunk, tetteinkkel nem.” Ez történt egy hónappal ezelőtt.

A napokban pedig, amint az utcácskájukban ballagok, észreveszem, hogy Kislegény a tejfölös kannácskával lépeget hazafelé. Mielőtt azonban a kertjük elé ért, megállt, körülszemlélődött, s minthogy az utcácska üres volt, engem meg nem vett észre, leemelte a kannácska födelét. A többit gondolhatjátok.

Másnap vagy harmadnap ismét összetalálkoztunk, és így szóltam hozzá: „Aki torkoskodik, mérget

iszik akkor is, ha azt hiszi, hogy tápláló tejfölt nyal. Mert minden torkoskodástól gyöngül az akaratereje, és egyre nehezebb és nehezebb lesz abbahagynia a torkoskodást. Márpedig a torkoskodás veszedelmes multság, fejleszti a hajlamot a csenésre.”

Tyú, felpaprikázódott ettől a szótól Kislegény. Valósággal rám förmedt: „Túlzás ez, Moha bácsi! Abból, hogy valaki torkoskodik, nem következik, hogy lopni fog!” Nem szerettem, hogy ilyen hevesen tiltakozik a torkoskodás és a

csenő hajlam összefüggése ellen. Régi tapasztalatom ugyanis, hogy azok a gyerekek tagadják ezt ilyen felfortyanva, akikben máris erős a hajlam a csenésre. Az viszont megint nagyon tetszett, hogy ismét az édesapját említette: „Én már csak azért sem lehetnék csenő, mert édesapámnak vagyok a gyereke! Találtunk a múltkor egy remek futball-labdát. Meg akartam tartani, de édesapám beadta a verőcei őrszobára!” Büszkén vágta ki ezt, de rögtön el is vörösödött. Ráeszmélt, hogy elszólta magát. Ő bizony megtartotta volna. El is köszönt nagy gyorsan, és elietett.

De már ugyanennek a napnak a délutánján, rögtön ebéd után beállított hozzám. Nagyon izgatott volt, piros még a füle is. „Gondol-

koztam azon, amiről beszélgettünk, és még biztosabb vagyok benne, hogy nem lesz minden torkoskodó gyerekből tolvaj.” Elmosolyodtam: „Persze, hogy nem! Nem is mondtam. Azt mondtam, hogy erősíti a hajlamot a csenésre.” De ekkor már láttam, hogy ez csak ürügy, másért jött. Szégyelli a futball-ügyet, haragszik rám, mert igazam volt, meg akar bántani. Már mondta is, és játszotta a jóindulatú tanácsadót: „Kár, hogy Moha bácsi mindig csak ezeket az egyszerű oktatásokat hajtogatja. Hogy mindig igazat mondjunk, hogy ne torkoskodjunk, hogy ne válogassunk az ételekben, azt is együk meg, ami nem ízlik, hogy ne csöpögtessük le a ruhánkat, hogy ebéd előtt ne együnk cukrot, mert elrontjuk az étvágyunkat. Meg azt, hogy addig ne menjünk ki játszani a rétre, amíg el nem készültünk a leckénkkel. Ezeket milliószor halljuk odahaza is, ezek már minden elsősnek is a könyökén jönnek ki. Édesapám azt szokta mondani, hogy olyan emberekre van szüksége a világnak, akik tudnak és teremtenek. Édesapámtól nem is lehet olyasmit kérdezni, amire ne tudna felelni, és cikkeket is ír az építészmérnökök lapjába, pedig csak kőműves. Ma is vitt be cikket Budapestre. Arra kéne oktatnia minket Moha bácsinak, hogyan lehetünk olyan emberekké, mint édesapám, nem pedig olyan semmiségeken lovagolni, hogy ne igyunk le egy picikét a tejfölből.” Ezzel elhallgatott.

Én meg így szóltam: „Köszönöm a jó tanácsot. De még ennek a jó tanácsnak a kedvéért sem volt helyes most eljőnnöd hazuról. Okosabb lett volna legelőször is elkészülnöd a leckéiddel.” Gúnyosan fölnevetett: „Na tessék! Hiszen éppen most mondtam, hogy nem ilyen piszlicsár oktatásokat várunk Moha bácsitól!” Torokán akadt azonban a gúnyos nevetés, szeme pedig ijedten tapadt az ablakra: „Jön édesapám! Nem gondoltam, hogy ilyen hamar ha-

zajön Budapestről. Biztosan látta valaki, hogy idejöttem. Mert megtiltotta, hogy tanulás előtt elmenjek hazulról.” S minthogy szobámnak csak egyetlen kijárata van, lekucorodott a kanapé meg a könyves szekrény közé, elbújt.

Édesapja meg bejött, mosolyogva köszönt nekem, és mentegetőzött: „Egyenesen az állomásról jövök, még nem voltam odahaza sem, elnézésedet kérem hát, Moha bátyám, hogy itt csomagolok ki.” A csomagból kör alakú, virágmintás cseréptál került az asztalra, népművészeti remek, egy dobozból meg tortát emelt ki, rátette a táltra, körülállítgatta kicsiny gyertyákkal, és meggyújtotta őket. Aztán így szólt: „Kedves Moha bátyám! Ma van huszonöt éve annak, hogy először oktattál engem. Hatéves voltam akkor, te meg negyven. Ez a huszonöt-gyertyás torta tehát – bár neked hoztam – tulajdonképpen az én születésnap-i tortám. Mert jellem tekintetében azon a napon kezdtem én születni. Hadd köszönjem most meg, hogy törődtél velem, kedves Moha bátyám!” Kezet szorítottunk, megöleltük egymást. Néztük egy kicsit a huszonöt lángocskát, aztán helyet kínáltam Legényt, leültünk, és megkérdezte tőlem: „Emlékszel-e, mire oktattál már legelőször is?” Én bizony nem emlékeztem. Elmondta hát: „Azzal szórakoztam aznap a réten, hogy sorra vállon lökdöstem a kistörpéket. Megharagudtak érte, nem játszottak velem, én meg szégyenkezve hazabaktattam. Útközben talákoztam veled, és megkérdezted tőlem: 'Mi újság a réten, Legényke?' Szégyelltem megmondani, mit cselekedtem, azt mondtam hát el neked nagy lelkendezve, hogy kígyót láttam, siklót. Ez igaz is volt ugyan, de persze nem ez volt napom fő eseménye. Este meghallottad a vállon lökdösést, meg azt, hogy nem játszottak velem, és zuhogó esőben ájtóttél hozzánk: 'Még ma figyelmeztetni akarok, Legényke, hogy az is hazugság, ha a lényeges helyett a lényegtelenről beszélünk.' Ekkor kezdtem én figyelni a hazudás különböző fajtáit, megtanultam tisztelni az igazságot.” Elgondolkoztunk, néztük megint a huszonöt lángocskát.

Legény egyszerre csak elnevette magát: „Vagy egy másik eset, a méz. Ekkor már nyolc-kilenc éves voltam, és egyszer, amikor mézet hozatott velem édesanyám az erdészéktől, a házunk előtt lopva belenyalintottam a köcsögbe. Te észrevetted, és figyelmeztettél, hogy ne torkoskodjam. Olyasfélért mondtál, hogy a torkoskodás hajlamossá tesz a csenésre. Hej, de megharagudtam én rád emiatt! Azt hittem, azért haragszom, amiért ilyen egyszerű oktatásokkal nyaggatsz. Eljöttem hozzád már aznap délután, és azt mondtam, hogy többet várunk tőled, magasabb rendű dolgokra taníts, piszlicsár oktatásaid könyökén jönnek ki minden óvodásnak is. Néhány nap múlva meg rádöbentem, hogy nemcsak hajlamos vagyok a csenésre, hanem már csenek is. Szokásuk volt ugyanis akkoriban a nógrádverőcei nyaralóknak,

hogy felküldtek két-három kiló csomagolt cukorkát Törpeházára. Rá volt írva a csomagra: 'A kistörpéknek'. Akkori cimboráimnak viszont az volt a szokásuk, hogy nem osztották szét a cukrot az összes kistörpék között, hanem csak mi négyen-öten osztottunk rajta. Neked köszönhetem hát azt is, hogy ráeszméltem, ez tulajdonképpen lopás. Felszóltam ellene, a cimborák megharagudtak rám, összevesztem, szakítottam velük. Eljutottam odáig, hogy ma már szinte kétségbe ejt minden csalás és gazság. A múltkor majdnem rákiabáltam a kisfi-amra, mert meg akart tartani egy talált futball-labdát. Arra sem emlékszel, amikor eljöttem és kiok-

tattalak?” Örültem, hogy az édesapja szájából hallja mindezt Kislegény ott a kuckóban, és így szóltam: „Dereng valami. De mondd csak te!” „Ezt felelted: 'Köszönöm a tanácsot, de nem helyeslem, hogy tanulás előtt eljöttél hazulról.' Mennyire haragudtam rád ezért is! Pedig ha nem nyaggatsz annyit, hogy legelőször is a leckéimmel készüljek el, vagy azért, hogy ne válogassak, s azt is egyem meg, ami nem ízlik, hogy ebéd előtt ne egyem cukrot, és így tovább, megszerezhettem volna-e az önlegyőzés képességét? Tudnék-e most parancsolni magamnak, és úgy gazdálkodni az időmmel, hogy mindenre, még cikkírára is jusson? Bizony, kedves Moha bátyám, nemcsak születni kezdett az én jellemem huszonöt évvel ezelőtt, hanem úgy is mondhatnám, hogy épülni. Te leraktad bennem a szilárd alaplapokat, és azok tartják ilyen biztosan, csuszamlás meg süllyedés nélkül jellemem épületét. Köszönöm, hogy erős alapot raktál számára, olyan erőset, mintha... hogy tréfáljak is, mintha nem gyógynövénygyűjtő volnál, hanem magad is, akárcsak én, kőműves.”

Miután kikísértem a kapuig, és visszatértem, Kislegény már a szoba közepén állt, és elgondolkodva is, megdöbbenve is, szinte holdkóros tekintettel bámulta a huszonöt lángocskát. A pohárszékhez mentem, kivettem két tányért, két villát meg a tortaszeletelő lapátot. A tányérokat az asztalra tettem, a lapátot meg Kislegény felé nyújtottam: „Te szeld fel! Mert úgy remélem, nemcsak édesapád születésnap-i tortája ez, hanem a tiéd is. Jelentsék a te számodra a gyertyák a most kezdődő huszonöt esztendő!” Úgy nézte Kislegény a tortaszeletelő lapátot, mintha valami óriási teher volna az, ő meg töprengene, vállára merje-e venni. Még mozdult is, hogy a háta mögé kapja előle a kezét. Aztán egyszerre csak felszikkasztott a tekintete, elszántan is, haragosan is villant, de most már határozott mozdulattal, mintha vezéri lobogó volna, átvette tőlem a szeletelőt. Úgy fogta marokra, mint kardot, de a harag már eltűnt az arcáról. Most már ünnepélyesen mosolygott, az égő gyertyácskák között ügyesen szelt a tortából egy óriási szeletet, és a tányéromra tette.